

Latweefchu Uwises.

Nr augstas Gewefchanas = Kummiffiones siiau un nowehleschanu.

Nr. 39. Zettortdeenâ 25tâ Septembara 1830.

Zelgawa 24tâ Septembara.

Lihds 20tu Septembara pee Rihgas ohsta 990
kuggi bij atbraufuschi un 889 isgahjuschi.

Derrigas sinnas un labbi pa-
dohmi.

Wahzsemnê nehme kahds dahrsneeks sarrinus
no labbeem abvolkohkeem, tã kã tee pohfeschanas
dehl tohp nogreesti, eebahse katru weenã kartup-
peli, un paschus kartuppelus tif dsilli semnê, kã
tiffkai masß gallinsch no teem kartuppeleem bija
redsams. Kartuppeli dewe scheem sarrineem to
waijadfigu drehgnumu, tã kã tee warreja faknes
mest, isplaukt un par labbeem kohkeem isaugt,
fo nu wairs ne waijadseja pohteht.

* * *

Tã gribbi swirbulus atdsiht no taweem aug-
teem, woi no usbehrtas labbibas, tad peekarri
kiplofus (tschaschnafus) masßs knuppischds pee
kohkeem un pee flehts behnina lohgeem.

C. M — r.

* * *

No Engländeru deenas-grahmatas raksta to
padohmu, kã pee ugguns grehka eeksch duhmu
xilnu kambari warr iszeest, kad waigu ar slajju
sihdu drahnu apfeds. Weens zilweks kas to
darrijis, irr eeksch teem beesakeem duhmeem ar
weenu uhdens-pumpi, tif ilgi strahdaht warrejis,
kamehr tas ugguns par wissam isdsehst tappis.

M. B.

No Warschawas, Pohlu semmes wirspil-
fata, scho wehrã leefamu notiffummu lassa. Wee-
nam reiseneekam, kas kahdas waijadfibas dehl
us Warschawu brauze, gaddijahs ta nelaima,
kã tam winna kutscheris pee ta stipra falla fa-
falle. — Kad nu kammanãs ruhmes nebija to
fafallufschu lihdsa west, tad eerakke winsch to
saputtenetã sneega kuppennã, lai wilki to ne at-
rohn, un nesaehd, kã atpakkat brauzoht lihdsa
nemtu us paglabbaschanu. Drihs sawas wai-
jadfibas tai pilfata isdarrijis, ffeidsahs atpak-
kal, un ismekle to sneega kuppennu zaur un zaur,
bet to ne atrohn. Kad nu tas reiseneeks isklau-
schinacht gribbedams, tad klabtakã frohgã eegahje,
atrohn tas sawu kutscheri ittin wesselu pee krahfns
sehdim. Preezigs sawu kungu atkal redsedams,
praffa: kapehz tas to eeksch sneega eemettis, no
kurra tas tif ar leelu puhlimu istapt warrejis?
un pateize Deewam, kad fajutte, kã wimmam
schi darrischana no nejaufschu to dsihwibu atde-
wusi irraid.

M. B.

* * *

Senneeks praffija sawam mahzitajam: kã
tas nahkabs, kã mulki pa wisseem lepni irraid
un labprahnt leelahs? Mahzitais atfazzija: Ne
effi tu, mans draugs, mannijis, kã tee atli fa-
wu galwu dauds augstaki nefs, ne kã tee, kam
labbas azzis irraid?

* * *

Zits usteize pahrleekam weenu kungu, kas if
fwehdeenã basnizã eet, un mahjãs ifdeenã fa-
wus pahrtarus skaita. Mahzitais fazzija: tas
tahdam arri pawissam peenahkabs, so winsch,

Fa es esinu dsirdejs, nabbageem wehl ne muhscham ko dewis, jeb ko labbu darrjis irr, tad winnam gan pascham jahuhds Deewu, jo zits ne kas par wimmu to nedarrihs.

* * *

Swescham kungam, kas no tablas semmes bij atnahjis, peegahje kahds pilfahneeks, un luhdse no ta desinit dahlderus us parradu. Mans Deews, fazzija tas sweschais, ka tas juns prahta schahwees? es juhs nemas ne pasihstu. Tabadehl es pee juns turrohs, atbildeja tas pilfahneeks, jo tee, kas manni pasihst, ne weem graschu man ne grihb us parradu doht.

Wezza Turra Sakkami Wahr di.

Pee tiffuschas strahdaschanas ne nahf launas dohmas firdi.

* * *

Gohdigam strahdneekam maise ne truhkst, jo ta nabbadsiba wianam gan lohga skattahs, bet naunnâ ne drihkt eenahst.

Kur tu aplam sfreen, laimi mekleht? atverrtawas azzis. Wima tew itt turwu klahr dahs. Zittur tu wimmu ne atraddisi, ka tawâ firdi un tawâs mahjâs.

Stahsti no Kreewu-tautas un walsts.

(Stattees Nr. 37.)

(Beigums.)

Tapehz jau 12tâ Nowemberâ atkal Smolenskâ bija, un ar nohti pahr leeluppi Dnepru tappe, 18tâ Nowemberâ pee Krasnoi battallu paspehleja, desmits deenas pehz pee Beresina uppes warren sipri no Kreeweem tappe eedraggati, un kad Dezemberi pee Wilnas atgahje, tad no ta teela, branga karrâ-pulka, kas par Jahneem tur bija Kreewu-semmê eegahjis, gan drihs ne festa dalka wairs ne atlikke. Kas ne bij no salnas un badda mirris, tas bija woi ap-

fauts woi Kreewu-rohkâs, ratti, dischgabbali un karrâ-rihti, wijs palikke us zella, jo sirgi bij apsprahguschi; un tee paschi kas wehl muhdami glahbahs, us nekahdu pretti turrechanu, bet us to ween dohmaja, fawu dsihwibu pestiht. Tâ beidschs leelâ faunâ schi warrena karrâ usmahschana, un Kreewi, schinni pufsgaddâ gan grubtibas redsejuschi, gadda gallâ jo sipri ne kâ papreetsch, kâ uswarretaji behgdameem eenaidneekem pakkal speedahs. Tâ kâ Pruhshôs eegahje, Pruhschu Kehniensch ar Kreeweem beedrojahs, un eenaidneekus Wahzsemme eedsunne, kur Napoleons, jaunus spehkus no sawas semmes atweddis, atkal ar leeleem pulkeem pretti turrejahs. Wissu 1813tu gaddu tappe Wahzsemmi karsch turrehts. Schê papreetsch leelais Kreewu generalis, Kutusows us zellu nomirre, pehz Pranzuschi diwi kauschanas pawaffarâ laimigi bija; tad tappe ar affins-isleeschanu apstahs un Praha pilfata, Deemeru semmê meera fa-eeschana turreta; bet kad scheitan salihgt newarreja, tad Augusta mehneschâ karsch atkal fahzchs. Keemsch Keisers, un pehz wima arri dandj zitti Wahzsemmes Kehni un Leelungi no Napoleona atfritte, un us Kreewu puffi gahje. Leelas kauschanas notikke, pee Drehsdenes pilfata, kur Keisers Aleksanders pats klahr bija, pee Kulma, kur Kreewi leelu gohda-uswarrescham dabuja, pee Dischbeerenes, pee Dennewitzâ; bet ta wijsleelaka bija 18tâ Oktoberâ pee Leipzigas, Sakschu semmê. Scheitan Napoleons, kas prett Kreewu, Wahzu, Pruhschu un Sweedu karrâ-spehkeem gan drihs weens pats zihnijahs, affinaunâ un leelâ batallê tappe uswarrehts, un wairs nespehje Wahzsemme turretees, jo nu beidsami draugi tam atfritte. Winsch steigdamees pahr Rein-uppi Pranzuschu semmê atpakkal gahje, un tee fabeedroti karrâ-spehki us pehdahm pakkal feidsahs. 1814tâ gaddâ Aleksanders ar saweem Kreeweem jau Pranzuschôs bija. Scheitan pawaffara-mehneschôs pulks kauschanu notikke, jo Napoleons bija atkal jaunu karrâ-spehku saweddis, bet wianam wairs nelaimjahs. Us Keisera Aleksandera padohmu tee fabeedroti karrâ-pulki pehzgallâ teescham us paschu galwas pilfatu, Parihsu,

gabje, un pehz affas kaufchanas gan drihs pee pascheem wahrteem, Zimâ Merza deenâ, tee trihs leeli waldineeki, Kreewu Keisers, Keemsch Keisers un Pruhfschu Kehninsch sawu spehzigu farralaufschu preekschâ Parihse eejahje. Nu Napoleona waldischana beidsehs, tam tappe masa feminite (Elbas falla) widdus-juhrà nowehleta; ihstais Pranzuschu dsunts Kehninsch, Lud di-kis, astonp adefmitais, 30tâ Meiju deenâ Parihse eegahjis waldischanu usnehme, un meers tappe noderrehts, pehz kurra wiffi sweschi karrâ spehki atkal us mahjahm greesahs. Keisers Alexfanders nobrauze Londonê, Englenderu Kehninu apraudsiht, un schinni semmê kahdu mehnesi pakawejees atkal us Pehterburgu atpakkal gabje. Kas Parihse newarreja notaisihts tapt, tas tappe Wihnes pilfatâ spreests un noderrehts, fur 1814 un 1815 leela augstu kungu faeeschana un aprunnaschana bija, un fur Keisers Alexfanders arridsan pats bija nobrauzis. Tè nu tappe katrai wallstei sawi rohbeschi atdalliti, un Pohlu-semme par ihpafschu Zarstwu, jeb Kehnina-walsti nolifka, ar to sinnu, ka Kreewu Keisers arridsan weenmeht Pohlu Zars, jeb Kehninsch buhtu. Tâ nu Alexfandera gohds zaur jauna frohna eemantoschani tappe wairohts. Wihnes fa-eeschana wehl nebija pabeigta, kad 1815 pawaffarâ sinna atgahje, Napoleons effus no Elbas ismuzzis un atkal Pranzuschu-semmê atpakkal nahzis. Tas arri bij notizzis. Winsch ihfâ laikâ us Parihsi atgahje, Kehninam bija jabehg, wiffi karrâ-laudis tam peekritte un wiffa femme to no jauna par Keiseru zehle. Tuhliht winsch us karru taiffjahs. Englenderi un Pruhfschi wehl Dlantâ stahweja, Kreewi steigdamees atsteidsehs, bet pirms schee atnahze, Napoleons jau bija no Pruhfscheem un Englendereem 18ta Juhnus deenâ 1815 pee Wahterlo zeema leelâ kaufchanâ uswarrehts tappis. Parihse 6ta Juhlius-deenâ atkal kluia fabeedrotu spehku roh-kâs; Keisers Alexfanders pats tur nonahze, un Napoleons, kam bija no wiffseem atstaham jabehg, Englendereem padewahs, kas to us kuggu tabtâ juhvas-fallâ nowedde, fur pehz laika nomirre. Tâ schee leeli Pranzuschu karrî pagallam beidsehs Kreeweem par gohdu, kas tik tabtu

muhsham wehl nebija karrâ bijufchi, un kas winnu taifnas un rahmas isturreschanas labbad tik pat augsti flaweti tappe, kadehl winnu firdigas karrâ-kaufchanas. Nu Alexfandera laikâ nekahds karsch wairs nebija, un schis schehligs waldneeks us to ween dohmaja, meeru un paklaufibu Girohpê usturreht; tapehz winsch ar teem wiffspehzigem Girohpes Kehnineem 1815 meera-derribu, fo fwehtu derribu nosauz, uszehle, un wehl diwi reises pats pee augstahm waldineeku fa-eeschanahm flahht bij, pirmâ reisê Ahkenes pilfatâ, Wahzsemnê, 1818, ohtrâ reisê Weronas pilfatâ, Italiâ 1822. Pehz tabdahm augstahm un gohda pilnahm darboschanahm schin Keiseram jau 1814 tappa tas peewahrds: Swehtitais, no Senata peelifts, bet winsch, sawâ pasemmigâ prahtà to ne peenehme un 1817 ihpafschâ pawehleschanâ aisleedse, lai winnam nekahdu laizigu flawas-gohdu neparahditu. 1824 ta breefniga wehtra un tabs leelas pluhdes bija, kurrâs neween Pehterburgâ nesakkams pee nammeem un prezzehm pohstis notifke, un dauds zilweki apflifke, bet arri leels pulks karrâ-kuggu un zittur laiwu isnihzmahts tappe, un ta pehz beigta karrâ bija ta weeniga nelaimê, fo Keisers redseja, un kâ tehws dohdams paglahbe. Zit ilgi buhtu winsch, spehka wezzumâ wehl warrejis walidht; bet Deems winnu ahtri no schihpasaules aizmaja. Sawu laulatu draugu, Keisereeni Elisabetu, kas slimmiga bij, lihds Taganroga pilfatu pee melnas juhvas pawaddijis winsch wehl apfahrt brauze, zittas walstis-mallas apraudsiht; bet zellâ buhdams arri slimmibâ eekritte, un 19tâ Nowemberâ 1825 Taganroga pilfatâ sawas dahrgas deenas beidse. Kreewu femme to kâ tehwu apraudaja, un winna lihkis tappe ar peenahkam gohdu us Pehterburgu nowests. Keisereene Elisabete arridsan ilgi nepeetifke; ta lohri pehz sawa laulata drauga behdadamees ilgojahs, pee winna buht. „Muhfu engellis irr debbesis“ tâ winna rakstija Keisereeni mahtei, „bet es wehl dsihwoju schê semmê; manna zerriba irr, drihs ar winna weentees.“ To Deems winnai arri nowehleja, jo nahkamâ pawaffarâ, us Pehterburgu atpakkal braukdana, ta Bjelas pilfatâ isdiffe. Alek-

fanderam ne atlikke nekahdi behrni; tapeh3 wal-
dischana fritte wezzakam brahlam Zesarewitscham
Konstantinam kas Warschawâ mahjoja.
Schis neween no Saweem jaunakeem braheem
bet arri no wisseem walstis-eedsihwotajeem tappe
swehrestibâ par Keiseru usneims; bet pats wal-
dischanas zepteri ne peenehine, jo winsch jau
Aleksandera laitâ, 1822 zaur ihpaschu grab-
matu bija nahkamai waldischanai atfazzijs, un
to jaunakam brahlam, Nikolai wahrâ, at-
wehlejis. Tapeh3 nu

Virmais Nikolai (Niklahws) par Kree-
wu Keiseru, un lihds, kâ tee zitti, Moskawâ
krohnehts tappe. Schis muhsu augstais wal-
neeks 29 un pufs gaddu wezs bija, kad waldis-
schanu usnehme. Winna laulata draudsene irr
Prushchu Kehnina meita, ar wahrdu Alek-
sandra, un winna wezzakais dehts un krohna-
mantineeks, Aleksanders sauzams. Winna
waldischanas eesahkums tappe zaur schehlasibas
pasluddinaschana puschkohts, bet arri bija mah-
tonu apklah3, jo winnam bij soh3diba jaspreesch
par neprah3tigeem dumpineekeem, kas pahrgroh-
sitâ padohmâ us daschu besdeewigu pahrzelschamu
dohmajaja, bet kad schee mah3oni pahrgah3usch
bij, tad arri no schi taifna un gudra Keisera
mums ittun leela un spohscha goh3da faule spihd,
un ikweens warr manniht un noyrast, ka Kree-
wu-walstis labklah3schana appaksch winna roh-
kahn wairumâ zelsees. Kad Aleksanders jau
daschu gaddu nebija rekrush3chus nehmis, tad
arri Nikolai fawu karraspehku leelaku nedarrija,
jo ir winnam meera-prah3ts. Tomehr Perseri
1826 ar Kreeveem karru zehle, muhsu rohbe-
sch3s bes wainas eelausdamees, bet tee ahtri
tappe is3sihti un uswarreti. Kreewi teem 1827
neween to zeetu Griwan pilfatu atnehme, bet
wehl tah3tati un tik tah3lu winnu semne eegah3e,
ka Kreewi wehl nebij bijusch, tâ kâ Perseri, fa-
wu nespeh3ibu jufdami taggad us meeru taifah3s.
Jaunu un lihds schin neredseta eezelschana irr,
ka Schihbeem, lihds kâ zitteem laudim rekrush3chi

jadohd. Kad nu tas, ko muhsu augsti waldis-
chans Keisers darra un pawehl, ikdeenas ikwee-
nam preeksch azzim irr, tad nekah3a ihpatti ap-
rakstischana muhsu laik3s newaijaga, un tee
stah3ti no Kreewu-tautas un walstis
ar to firsnigu wehleschane beidsah3s, lai Deews
mums un wisseem Kreewu pawalstineekeem muh-
su schehligu semmes-tehwu Nikolai ilgus gad-
dus par preeku un laimi usturretun.

— 3.

Teesas sluddinaschanas.

Tanni 2trâ Oktobera beenâ f. g. pee Krohna Wir-
zawas pagasta teefas, eeksch Krohna Wirzawas muh-
schas, daschadas eeksch konfurse stahwedamas fain-
neeku mantas, kâ: lohpi, gohwi, telki, aitas, jehri,
un zuhtas, putni, ammatas leetas, brauzamas un
lauka strah3damas leetas, tam wairakschlitajam
uhtropê taps pahrdoh3as; to teem pirzejeem par sin-
nu, ar to usprassschanu, lai winni tanni beenâ
pulksten 9 no rihta Krohna Wirzawa muischâ fanah3.

Krohna Wirzawas muischas pagasta teefa tanni
22trâ Septempera 1830.

††† Gindul, pagasta wezzakais.
(Nr. 779.) Henko, pagasta teefas ffrihweris.

Preeksch ne ilga laika schinni pagasta aprinki weens
gaischu behrs firgs ar melneem farreem un melnu asti
peeklih3is. Schi sinna tohp ar to peeteikschanu slud-
binata, lai tas, kam schis wirspeeminnehts firgs pee-
berretu, wisweh3lâ lihds 2tru Oktobera schinni gaddâ,
pee Rumbu muischas pagasta teefas atfazzah3s, jo weh-
lâki tas pats uhtropê pagasta lah3ei par labbu, mak-
fas un uskoh3schanas is3doh3schanas dehl, pahrdoh3ts
taps.

Rumbu muischâ tanni 4tâ Septempera 1830. I
(X. S. W.) ††† Fricze Sandersohn, pagasta wez-
zakais.

(Nr. 61.) C. Ewert, pagasta teefas ffrihweris.

Zitta sluddinaschana.

Zufschas wihsna wah3es, fur stah3bu fahpostu warr
eetaifih3t, par lehtu naudu pahrdoh3damas Todleben
kunga boh3e eeprettim Stephany namma. I

Es zu drucken erlaubt.

Im Namen der Civiloberverwaltung der Ostprovinzen. Regierungsrath H. Beitley, in Function des Censors.

No. 447.